

"Off museum"(II) : estris i medicaments insòlits

Introducció

La incessant arribada als nostres fons de materials procedents de farmàcies i laboratoris col·laboradors, ens permet gaudir, sovint, de moments de perplexitat i d'agradable sorpresa en descobrir estris i medicaments insòlits, gairebé sempre obsolets, que ens obliguen a buscar i rebuscar en catàlegs i vademècums per poder-ne identificar el seu ús o la seva procedència. A vegades no ho hem pogut aconseguir i en d'altres la seva troballa ens ha impel·lit a donar-ho a conèixer per tal d'anar configurant, poc a poc, la petita història de les diverses vessants de la nostra professió o per demanar l'auxili d'algun "saberut" que ens pugui il·lustrar sobre el què, el com o el quan d'algun estri o medicament estrany.

Relació de medicaments i estris exposats a la vitrina "Off museum" (II)

1.- SANGONERA

Flascó amb un exemplar de *Hirudo medicinalis*. Anèlid pla ectoparàsit i hematòfag, que viu en aigües tèbies i estancades. Xucla la sang de la víctima o pacient i l'emmagatzema a les expansions laterals del seu intestí durant mesos, on s'hi manté líquida gràcies a la secreció de l'anticoagulant hirudina. Les sangoneres foren emprades des de l'antigor per a fer sagnies de tipus capil·lar, arma terapèutica abastament promoguda per Galè i els seus deixebles, esmentada en diversos llibres sagrats antics.

A les oficines de farmàcia i als herbolaris, les sangoneres es conservaven en atuells de ceràmica amb argila humida o bé en flascons de pisa o de vidre parcialment plens d'aigua i coberts d'un teixit porós.

Usades abusivament els s.XVII i XVIII, perderen protagonisme a partir del s. XIX, però actualment se'ls ha trobat noves aplicacions, sobretot en cirurgia plàstica reconstructiva.

2.- APARELL PER A LA CONFECCIÓ MANUAL DE CIGARRETES

Aparell marca " Le centenaire" Paris, 1880, amb diferents tipus de paper per a la confecció de les cigarretes medicinals que les farmàcies de l'època solien preparar per al tractament de l'asma i altres malalties respiratòries, amb fulles seques de belladona, d'estràmoni, etc.

3.-ESTOIG DE PLÀSTIC AMB SIS CIGARRETES

Les cigarretes són falses, estan retolades amb la marca "Prophylactic", contenint cadascuna un preservatiu de cautxú degudament camuflat. Fins els anys 70 la venda d'aquest estri sanitari s'havia de fer amb discreció, ateses les circumstàncies socio-morals del moment.

4.- OXI-HESPERIA

LABORATORIOS "HESPERIA", VALENCIA

Composició: "oxígeno purísimo ozonizado"

Presentació: ampul·la de vidre de 500 ml.
amb equip injector.

Ús: oxigenoteràpia subcutània, amb
"actividad antiinfecciosa, tónica y antitóxica" (sic)

5.- CUENTAGOTAS PARA PROCTOCLISIS

Estri de vidre amb dipòsit, clau de pas i cànula,
fabricat per B. Braun. Melsungen (Alemanya).
Suposem que era emprat per a l'administració
d'algun medicament per via rectal.

¿Algú ens en pot donar més informació?

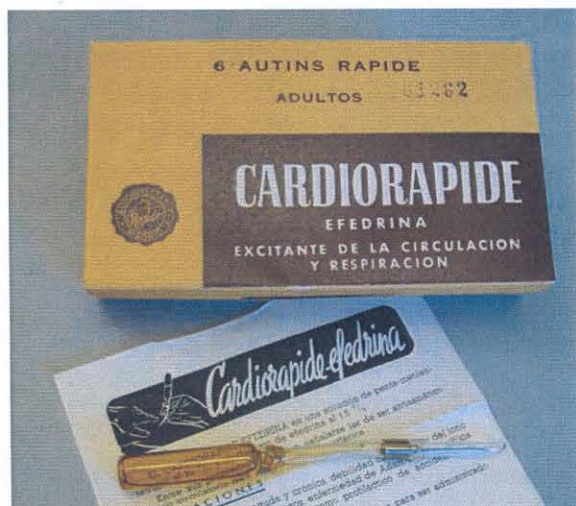
6.- PORTAYODO

Laboratori P.Casanovas, BCN

Composició: solució alcohòlica
de iode F.E. VIII

Presentació: capsula plana de
cartró, d'obertura lateral,
contenint 12 tubets de vidre
amb pinzells d'un sol ús i 0,3 ml
de solució.

Ús: aplicació tòpica de tintura
de iode.

7.- CARDIORAPIDE EFEDRINA

Laboratorio "RAPIDE", Madrid

Composició: solució de pentametilentetrazol
al 10 % i clorhidrat d'efedrina al 1,5 %.

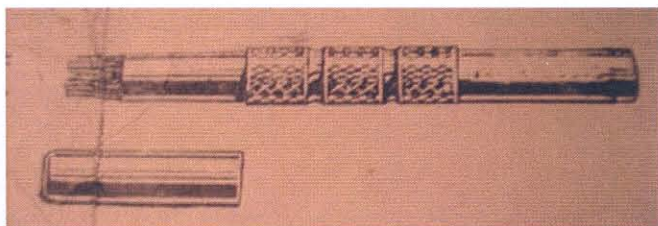
Presentació: capsula amb 6 "Autins Rapide"
adults, ampul·les autoinjectables de 1,2ml,

Ús: "excitante de la circulación y la
respiración" (sic)

8.- PINZELL PER A TOCS BUCO-FARINGIS

Fabricat amb filferro i pèls d'origen animal; als anys 40-50 eren oferts a les farmàcies per individus d'ètnia gitana.

Figura, així mateix, al catàleg de "Rubert Hermanos" de Barcelona, del 1897

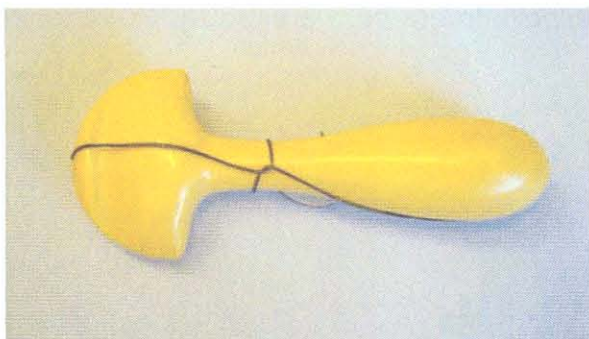
9.- ANTICALLOS "BLISSY"

"Pequeño instrumento (declarado de Utilidad Pública)" (sic) per a l'eliminació d'ulls de poll i durícies, mitjançant l'acció d'un pinzellet de pues d'acer. El prospecte que n'explica l'ús està redactat, com era costum a primers del segle passat, amb una literatura molt directa i ingènuament divertida, p. ex. :

"Con un solo "BLISSY", no se gasta un céntimo más en la vida, pues sirve siempre contra cuantos callos u ojos de gallo se puedan tener en lo sucesivo"

10.- FLASCÓ PER A VIATGE

Petit flascó de vidre, amb tap esmerilat, protegit per una funda i tapadora de cuir, contenint algun "cordial" de la farmaciola de viatge.

11.- "REX"

El "Aparato de alta ciencia para las afecciones i dolencias rectales"(sic) és una mena de gran supositori de baquelita, destinat a "evitar y corregir la dificultad evacuante, y evitar la aparición de las hemorroides (morenas)" (sic)

Com en altres casos, l'explicació de les seves virtuts i la seva manipulació són veritables poemes de la literatura mèdico-farmacèutica de principis del segle passat, en la seva vessant escatològica. Com a mostra, un paràgraf prou divertit:

"Está horadado permitiendo la libre expulsión de los gases intestinales evitando sus consecuencias" (sic)

S'enviava contra reembossament de 75 ptes. des de l'Apartat de Correus núm. 2 de l'Hospitalet de Llobregat.

12.- CÀNTIR DE MALALT O DE BARBA

Atuell de ceràmica negra de Verdú (circa 1990) adaptat per acostar-lo a la cara del malalt, que l'usava per beure'n directament del broc.

13.- EQUIP PORTÀTIL PER A L'ADMINISTRACIÓ DE CLÍSTERS

(Irrigacions)

Estoig de fusta amb l'aparell aspirant-impel·lent per a administrar irrigacions a pressió, hi manca el tub de goma i una cànula, però conserva els adaptadors i la cànula del tipus "bola de banya".

14.- NO ÉS EL QUE SEMBLA

Aquest contundent estri de fusta, de 67 cm de llarg i 9'5 de diàmetre, "Universal Staubreiniger" de fabricació alemanya a finals del s. XIX, que arribà al nostre Museu com si fos un aparell per a l'administració de lavatives **és**, en realitat, una artística manxa per treure la pols, emprada especialment com a espolsador de pianos.

15.- EMBUT DOSIFICADOR (?) DE PARET

Estri de vidre format per 4 bulbs de capacitat i mida decreixents, retolats : 1litre, ½l, 1/4l i 1dl.

¿Algú ens en pot donar una informació més acurada?

Centre de Recerca per a l'Aprenentatge i la Investigació
Biblioteca de Farmàcia

Iris Figuerola i Pujol (Museu de la Farmàcia Catalana)
Manuel Subirà i Rocamora (Fun. Concòrdia Farmacèutica)

